

Hep Birlikte

Öğretmen Kitapları Dizisi 16

Hep Birlikte

Bülent BİÇER, Büşra KIRBAŞ, Güzide KAROL, Hüsnü TEMİZ,
Mehmet ÖCEL, Muhammet Mustafa MANGIR, Nurdan ÇİTİL, Sena
ÇEBİ, Sibel KILIÇ, Yusuf ÜŞEKCİOĞLU

Kapak Tasarımı

Dr. Enes BAŞAK

Mizanpaj

Fatih KIRMIZIGÖZ

Editör

Esmâ Nur Ayşe ÇELİK BAŞAK

1. Basım, Aralık 2023

ISBN

978-605-184-713-9

Yayınevi

SAGE Yayıncılık Rek.Mat.San.Tic.Ltd.Şti.
Kazım Karabekir Caddesi, Uğurlu İş Merkezi No: 97/24
İskitler – Ankara, Tel: 444 9 296
Sertifika No: 47603
Ankara/TÜRKİYE

Baskı

BİZİM DİJİTAL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Serhat Mahallesi Uzayçağı Caddesi, 1128.Sok. No:6 Ostim/ANKARA
Tel: 444 9 296, Matbaa Sertifika No: 41356
Ankara/TÜRKİYE
bilgi@bizimdijital.com
www.kitapbastir.com - www.bizimajans.com

Kitapta yer alan yazı ve şiirlerin sorumluluğu yazarına aittir. Kaynak gösterilmeden yazı ve şiirlerin paylaşılması yasaktır Her bir yazarımız elindeki kitapların tüm haklarına sahiptir. Tüm eserlerin telif hakkı yazarına aittir. Yayınevi, eserlerin telifini, yazarların yazılı izni olmadan sahiplenemez.

İÇİNDEKİLER

<i>Bülent BİÇER</i>	5
<i>Büşra KIRBAŞ</i>	11
<i>Güzide KAROL</i>	15
<i>Hüsnü TEMİZ</i>	19
<i>Mehmet ÖCEL</i>	27
<i>Muhammet Mustafa MANGIR</i>	33
<i>Nurdan ÇİTİL</i>	37
<i>Sena ÇEBİ</i>	43
<i>Sibel KILIÇ</i>	47
<i>Yusuf ÜŞEKÇİOĞLU</i>	51

*Çiçekler açıyor bahar kapıda
Çiğdemi zambağı tüterken
Ömür gün gün doluyor
Gülüm solmasın
Dağlar göverdi
Kırlangıçlar yazıda
Leylekler sığırcıklar gelir
Şenlenir baharla doğa koktukça
Gerçek doğa sevgisiyle insanlar
Elinden geleni yapmalı
Güven verebilmeli
Önce kendine
Boyun eğmeden
Başkasına değmeden
Derdi tasayı hep yığmadan*

İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL OLGUNLUĞU,OKULA UYUM, HAZIRBULUNUŞLUKLARINDA ROL OYNAYAN ETMENLER

Bülent BİÇER

ÖZET: İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri incelenmeyi amaçlayan bu çalışma kapsamında yüksek lisans tezleri incelenmiş olup verilerin toplanmasında doküman incelemesi, analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen çalışmalar yayımlandığı yıla, lisansüstü düzeye, kullanılan araştırma yöntemi ve modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasında kullanılan veri toplama araçlarına ve konularına göre incelenmiştir. Yapılan çalışmalarda Okula Uyum Sürecinde: “Öğrencinin Okula Başlama Yaşı”, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin; İlkokula Hazırbulunuşluk Kapsamında Yeterli Bilgiye Sahip Olmayışı”, “Öğretmenlerin Okul Olgunluğuna Yönelik Bilgi Eksiklikleri” ve “Aile Faktörü” etmenlerinin çok önemli olduğu görülmüştür. Anahtar Sözcükler: Birinci Sınıf, Okul Olgunluğu, Okula Uyum 1. **GİRİŞ** İlkokulda birinci sınıfa başlama, çocuğun hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğun okula başlaması için hazır olması çok önemlidir. Çocuğun gelişim alanları yönünden okula her açıdan hazır olması olarak tanımlanan okul olgunluğunun, çocuğun okul başarısı üzerinde etkisi olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Van Zyl, 2011). Okul olgunluğunu etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak çocuğun “okul öncesi eğitim alıp almama durumu” karşımıza çıkmaktadır. Okul öncesi eğitimin, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ve okula uyumları üzerinde olumlu etkilerinin belirtildiği çalışmalar bulunmaktadır (Türkyılmaz ve Pekdoğan, 2019). Okul olgunluğunu etkileyen başlıca faktörlerden bir diğeri olan “okula başlama yaşı” ile ilgili olarak, alanyazında farklı görüşler yer almaktadır. Erdoğan, Ataş ve Özdemir, (2016) yaptıkları

çalışma sonucunda, öğrencilerin yazmaya hazırbulunuşlukları yaş değişkeninden etkilenmemiştir. Diğer taraftan, okula başlama yaşı artıkça; çocukların okul olgunluğu ve okula hazır oluşu üzerinde olumlu etkilerinin belirtildiği çalışmalar bulunmaktadır (Y. Bay ve D. N. Bay, 2019). Öğretmen görüşleri de bu görüşü destekler niteliktedir. Nitekim Koçak ve İncekara, (2020), öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda 72 ayı doldurmayan çocukların ilkokul birinci sınıfa başlamaları durumunda özgüven eksikliği, akran iletişimi, özbakım becerilerini gerçekleştirememe gibi sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Öğretmen görüşleri açısından diğer bir bakış açısı ise; öğretmenlerin ilkokula hazırbulunuşluğun boyut ve içeriği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığıdır. (Güzelyurt, Erol, Kahraman, Temel ve Şavluk, 2019), okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazırbulunuşluk için uyguladığı etkinliklerin çoğunlukla akademik başarıya yönelik olmasını, öğretmenlerin ilkokula hazırbulunuşluğun kapsamı konusunda yeterli bilgiye sahip olmayışına bağlamışlardır. Yüce ve Kutluca Canbulat (2017) ise çalışmalarında, öğretmenlerin okul olgunluğunu, çoğunlukla okula ve kurallara uyum, boy, kilo, yaş gibi özelliklerle açıklamaya çalıştıklarını ve okul olgunluğuna yönelik bilgi eksiklikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Bu faktörlerin yanı sıra; “aile” faktörü, çocuğun okula hazırbulunuşluğunu etkileyen bir diğer faktördür. Annelerinin eğitim düzeyi yüksek olan çocukların okula hazırbulunuşluklarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış çalışmalar vardır. Hazırbulunuşluk düzeyi, annesi çalışan çocukların hazır olma durumu bilişsel boyutta daha yüksektir (Y. Bay ve D. N. Bay, 2019). Babaları çalışan çocukların babaları çalışmayan çocuklara göre hazırbulunuşluk düzeyi daha fazladır ve babası lisans ve üzeri eğitim almış çocukların hazırbulunuşluk düzeyleri bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutlarda daha fazladır. Yine Mercan Uzun ve Alat (2017), ailenin gelir düzeyi yüksek olan çocukların okula hazırbulunuşluklarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alakoç Pirpir vd. (2016), annelerin meslekleri, eğitimleri ve yaşları ile çocuklarının okul olgunlukları arasındaki ilişkinin anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Okul olgunluğuna etki eden birçok etmen vardır.

Araştırmanın Amacı

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna, okul uyumuna, hazırbulunuşluklarına yönelik olarak yapılan tezlerin incelenmesi ve okula uyum sürecinde yer alan tüm paydaşların bu süreci daha sağlıklı geçirmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Okul olgunluğuna ilişkin olarak yapılan bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bulgular

Yapılan çalışmalar neticesinde; Öğrencinin Okula Başlama Yaşı, Öğrencinin Okul Öncesi Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmenlerinin İlkokula Hazırbulunuşluk Kapsamında Yeterli Bilgiye Sahip Olmayışı, Öğretmenlerin Okul Olgunluğuna Yönelik Bilgi Eksiklikleri, Aile Faktörü gibi etmenlerin okula uyum sürecinde ne denli önemli olduğu görülmüştür. Okula Uyum Sürecinde, çocuklarda gözlenen davranışlar olumlu ve olumsuz olmak üzere iki tema altında toplanmıştır (Özaslan ve Baba-Öztürk, 2022). Olumlu Davranışlar: kendini ifade etme, iletişim, kurallı hareket etme, arkadaş edinme, öz güven sorumluluk. Olumsuz Davranışlar: anneyi yanında isteme, okula gitmede isteksizlik, tuvalete gitmek istememe, tedirginlik, korku, ödev yapmada isteksizlik, sınıf ortamına alışamama. Okula Uyum Sürecinde okul yönetimi ve öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar; „Çocuklara ve Ailelere Yönelik Çalışmalar“ diye iki tema altında toplanmıştır (Özaslan ve Baba-Öztürk, 2022). Çocuklara Yönelik Çalışmalar: sanat-oyun etkinlikleri, okul tanıtımı, kuralların açıklanması, müzikle dans. Ailelere Yönelik Çalışmalar: veli toplantısı, sınıf - okul tanıtımı, tanışma etkinliği.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, Türkiye’de ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin yayımlandığı yılı, düzeyi, yöntemi, araştırma modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama aracı ve konuları açısından dağılımlarına göre değerlendirilmiştir. İncelenen tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Okul olgunluğu ile ilgili yapılan tezlerin büyük bir çoğunluğunda nicel yöntem kullanıldığı, araştırma deseni olarak ise en çok tarama modelinin tercih edildiği görülmektedir. Okul olgunluğu ile ilgili yapılan tezlerin örneklem veya çalışma gruplarını öğrenci, öğretmen ve veliler oluşturmaktadır. Çalışma grubu en fazla öğrencilerden ve ardından öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğrenci, öğretmen ve veli ile bir arada çalışılan tezler de bulunmaktadır. Okul olgunluğu ile ilgili yapılan tezlerin çalışma gruplarında yöneticilerin yer almadığı görülmektedir (Özgün ve Ceylan 2021). Çalışmalarda “Öğrencinin Okula Başlama Yaşı”, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin; İlkokula Hazırbulunuşluk Kapsamında Yeterli Bilgiye Sahip Olmayışı”, “Öğretmenlerin Okul Olgunluğuna Yönelik Bilgi Eksiklikleri” ve “Aile Faktörü” etmenlerinin okula uyum sürecinde çok önemli olduğu görülmüştür. Öneriler Okula uyum sürecinde yaşanan olumsuzlukları azaltmak için öğretmenlere, ailelere ve okul yönetimlerine sorumluluklar düşmektedir. Nihai olarak bu sürecin daha sağlıklı geçirilebilmesi için ailelere, öğretmenlere ve okul yönetimlerine öneriler aşağıda ifade edilmiştir (Özaslan ve Baba-Öztürk, 2022).

Ailelere Yönelik Öneriler: Aile, öğretmen ve okul yönetiminin iş birliği içinde olması, Çocuğa karşı sabırlı olması, okulun önemini anlatması, okul öncesi eğitim aldırılması, Çocuğu yetiştirirken kuralların olması, Çocuğun okula başlamasını abartmaması, Çocuğa öz güven kazandırması, Çocuğuna özel ilgi istememesi, Çocuğa okul hakkında olumsuz konuşmaması.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler: Aile, öğretmen ve okul yönetiminin iş birliği içinde olması, Çocukla ilgilenmesi, aile ile iletişime geçmesi,

Oyun, yarışma gibi etkinlikler yapması, Oyunla, görsellerle dersi vermesi, Aceleci olmaması, Sakin ve İlimli olması, Çocukların bireysel özelliklerine göre davranması.

Okul Yönetimine Yönelik Öneriler: Aile, öğretmen ve okul yönetiminin iş birliği içinde olması, Uyum sorunları yaşayan çocuklara destek verilmesi, Sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması, Sabırlı olunması Okulun cazip hâle getirilmesi.

Kaynaklar

- 1) Van Zyl, E. (2011). The relationship between school readiness and school performance in grade 1 and grade 4. *South African Journal of Childhood Education*, 1(1),82-94.
- 2) Türkyılmaz, M. İ. ve Pekdoğan, S. (2019). 6-7 yaş çocuklarda okul öncesi eğitimin ilkökul birinci sınıftaki sosyal yeterlik ve hazırbulunuşlukla ilişkisi. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 22(42), 159-174. doi: 10.31795/baunsobed.657288.
- 3) Erdoğan, Ö., Ataş, M. ve Özdemir, C. (2016). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin yazmaya hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 21-36. doi: 10.15390/EB.2016.6108.
- 4) Bay, Y. ve Bay, D. N. (2019). Analysis of children"s primary school readiness according to some variables. Paper presented at the World Conference on Research in Teaching and Education, Barcelona, Spain, 12-14 December.
- 5) Koçak, D. ve İncekara, S. (2020). Okul olgunluğuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 13(1), 170-190. doi: 10.30831/akukeg.557152.
- 6) Güzelyurt, T., Erol, S., Kahraman, A., Temel, L. & Şavluk, B. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ilkökula hazırbulunuşluğâ ilişkin

görüşleri. Uluslararası Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 23-30.

7) Yüce, S. ve Kutluca Canbulat, A. N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ilkokuma yazma öğretiminde okul olgunluğunu belirleme ve kullanma yeterliklerine ilişkin görüşleri. International Journal of Languages Education and Teaching, 5(1), 101-123. doi: 10.18298/ijlet.1691.

8) Pirpir, D. A., Soydan, S. & Angın, E. (2016). Birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluk düzeylerini yordayıcı bazı değişkenler. Pegem Atıf İndeksi, 489-504. doi: 10.14527/9786053183563b2.030.

9) Özgün, B., Ceylan S. (2021). Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Olgunluğu ile İlgili Yapılan Tezlerin İncelenmesi. U.E.A. Dergisi, Yıl:2021,Cilt:5, Sayı:1 Sayfalar:217 e-ISSN: 2636-7866.

10) Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (Sekizinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

11) Özaslan, H., Baba-Öztürk, M. (2022). Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi 2022,12(1),213-237, doi: 10.23863/kalem.2022.224.

12) Mercan Uzun, E. ve Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan “Okula hazırız” eğitim programının ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(2),59-80.